

Dosarul nr. 2ra-844/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud: D. Dulghieru)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: M. Anton, V. Cotorobai, I. Țurcan)

ÎNCHEIERE

22 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Nicolae Craiu

Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Bejanu Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin violarea drepturilor garantate de art. 5§1 și art. 6§1, 2 și 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Bejanu Alexandru reprezentat de avocatul Gheorghe Malic, s-a casat hotărârea din 31 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și s-a pronunțat o hotărâre nouă de admitere în parte a acțiunii

c o n s t a t ă :

La 20 martie 2017 Bejanu Alexandru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin violarea drepturilor garantate de art. 5§1 și art. 6§1, 2 și 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la 22 februarie 2016, în legătură cu o învinuire neîntemeiată, în lipsa probelor, a fost reținut de Procuratura Anticorupție în cadrul cauzei penale nr. 2016970041.

Prin încheierea din 24 februarie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, abuziv, fără niciun temei legal, în absența probelor, care ar demonstra o bănuială

rezonabilă și fără a lua în calcul argumentele apărării, a fost eliberat mandat de arest pe numele său învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal, pe un termen de 20 de zile, începând cu data reținerii – 22 februarie 2016.

Prin decizia din 03 martie 2016 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis recursul declarat de avocatul Ilașco Valentin în numele său, s-a casat încheierea din 24 februarie 2016 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău și s-a aplicat în privința lui măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 20 de zile, însoțită de restricțiile și obligațiunile prevăzute de art. 188 din Codul de procedură penală.

A menționat că instanțele de judecată nu au ținut cont de argumentele apărării, fapt prin ce i-au provocat o suferință morală enormă, deoarece a pierdut speranța că va reuși să demonstreze că nu poartă nici o vină, care contrar principiilor de drept unanim recunoscute, era doar prezumată de organele de urmărire penală și instanțele naționale de judecată, fără însă a intra în esența lucrurilor, deși prezumția de nevinovăție și dreptul la un proces echitabil într-un stat de drept sunt garantate de art. 6§1 și 2 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Cu toate că nu a existat temei legal de a fi aplicată în privința lui măsura preventivă - arestul la domiciliu, totuși procurorul a solicitat prelungirea acestuia.

Mai mult ca atât, argumentele procurorului invocate în demersul privind explicarea faptului de ce măsurile mai puțin severe se consideră insuficiente, cu următorul text: „Conform datelor operative de investigație, care pot fi dezvăluite confidențial doar judecătorului de instrucție, precum celor rezultate din urmărirea penală, s-a stabilit că modul de viață a învinuitului permite de a-l considera o persoană care fiind în stare de libertate ar putea să se eschiveze de la organul de urmărire penală, la fel, ar putea cu ușurință să influențeze martorii sau le va putea coordona depozițiile pentru a elabora versiuni de eschivare de la urmărirea penală”, poartă un caracter fals și ofensator în adresa sa, prin ce i-a fost lezată onoarea, imaginea și reputația.

Consideră reclamantul că cea mai profundă suferință i-a fost cauzată prin faptul că, aflându-se în concediul ordinar de odihnă, a preconizată o excursie cu familia peste hotarele țării, însă din motiv că a fost ilegal reținut și pus în arest, (inclusiv la domiciliu), s-a aflat în imposibilitate să-și însoțească personal fiul minor peste hotarele țării, adresându-se în acest sens la 02 martie 2016 cu cerere procurorului, care instrumenta cauza penală, pentru a permite notarului să intre în locul de detenție în vedere perfectării unei declarații/procuri.

A invocat că reținerea sa este una ilegală, efectuată cu încălcarea prevederilor art. 167 din Codul de procedură penală.

De asemenea, în cadrul ședințelor de judecată și în expunerea apărării la acel moment, a invocat că învinuirea înaintată este formală, nu a fost descrisă latura obiectivă a infracțiunii, fapt prin ce au fost încălcate drepturile sale garantate de art. 6§3 lit. a) din CtEDO, și anume de a fi informat în termenul cel mai scurt și în mod amănunțit asupra naturii și cauzei acuzării aduse împotriva sa.

Toate pretinsele acte de acuzare, erau aberante din punct de vedere juridic, neclare și lipsite de temei factologic și probant, or, contrar art. 281 alin. (2) din Codul de procedură penală, în învinuire nu s-a specificat clar prin ce s-a manifestat fapta infracțională și în ce

parte ar fi fost comisă anume de către el, or, toate circumstanțele se referă la acțiunile pretinse a fi comise de Vasile Olari.

A declarat că apărarea a criticat suportul probatoriu prezentat de către procuror, însă instanțele de judecată au ignorat alegațiile sale, ceea ce suplimentar i-a cauzat suferințe psihice și incertitudini, în schimb a luat în calcul evidentele abuzuri și într-un fel le-a legalizat.

La fel, apărarea a invocat că arestul preventiv inclusiv cel la domiciliu, era contrar normelor de drept, în special pct. 3 [1] și [3] din Standardele internaționale din Recomandarea Rec(2006)13 a Comitetului de Miniștri al statelor-membre privind detenția provizorie, condițiile în care are loc aceasta, precum și aplicarea garanțiilor împotriva abuzului, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 27 septembrie 2006 la cea de-a 974-a reuniune a Delegaților Miniștrilor, care stipulează că ținând cont în același timp de prezumția nevinovăției și de argumentul în favoarea libertății, plasarea în detenție provizorie a persoanelor suspectate de comiterea unei infracțiuni va fi mai mult o excepție, decât o normă.

În fiecare caz, se va recurge la detenția provizorie doar dacă aceasta va fi strict necesar și în calitate de măsură de ultimă instanță. Detenția provizorie nu va fi utilizată niciodată în scopuri represive.

A remarcat că aflându-se în arest la domiciliu, a avut necesitatea de a pleca la medic, să părăsească zilnic domiciliul pentru cel puțin o oră, pentru a se plimba, a procura produse alimentare și alte necesități stringente, însă și aceste cereri au fost ignorate.

A susținut că prin ordonanța din 01 aprilie 2016 a procurorului în Procuratura Anticorupție, Eugen Balan, s-a dispus scoaterea lui de sub urmărire penală din motiv că în acțiunile acestuia nu se întrunesc elemente constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal.

Toate circumstanțele expuse denotă temeinicia acțiunii sale, or, conform art. 6§1 din CtEDO, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituit de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penal îndreptate împotriva sa.

În sensul normei de drept citate, rezultă că orice acuzat are, în special, dreptul să fie informat în termen cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în modul amănunțit asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa, precum și să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale.

Conform art. 6§2 din CtEDO, orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilit.

Potrivit art. 41 din Convenție, în cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incomplet a consecințelor acestei încălcări, Curtea acord părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabil.

Conform art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Reieșind din prevederile art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

Potrivit art. 2 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, prin *acțiuni ilicite* - se înțelege acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni).

Din sensul art. 3 lit. a), c) și alin. (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) *reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest*, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală și c) *efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.*

Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Conform art. 6 lit. b) din aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, *apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare.*

Reieșind din prevederile art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

Dispozițiile art. 10 și 11 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, stipulează că dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice,

caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin.(4) din Codul de procedură penală.

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Conform art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, repararea prejudiciului specificat la art. 7 lit. a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat.

A notat Bejanu Alexandru că începând cu luna februarie 2016 și până în luna aprilie 2016, a fost hârțuit, a fost reținut, pus sub învinuire și arestat, vădit ilegal, neîntemeiat și abuziv, fiind învinuit în comiterea infracțiunii legate de corupție, prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal – *coruperea activă*, care are o rezonanță social sporită, considerată ca infracțiune gravă, pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoarea pe un termen de până la 7 ani, ceea ce pentru el constituie destul de grav.

Faptul că a fost urmărit neîntemeiat și ilegal de Procuratura Anticorupție se confirmă prin ordonanța de scoatere de sub urmărire penală și toate materialele cauzei penale.

A remarcat că întocmirea actelor procedurale și aplicarea măsurilor preventive în privința sa au fost exercitate cu încălcarea prevederilor legislației procedurale, cu ignorarea dreptului la respectarea principiului prezumției nevinovăției prevăzut de art. 6§2 din CtEDO, dreptul la un proces echitabil prevăzut de art. 6§1 lit. a) și b) și art. 6§3 din CtEDO.

Mai mult ca atât, s-a constatat că pe parcursul urmăririi penale a fost reținut și arestat ilegal, fiind astfel încălcat dreptul la libertate și la siguranță stipulat în art. 5§1 din CtEDO.

A invocat reclamantul că pe toată perioada nominalizată s-a aflat în stare de stres continuu, suportând suferințe psihice și anxietate din cauza incertitudinii de soarta sa, deoarece a fost învinuit, fără temei legal și suport probatoriu, în comiterea infracțiunii, pe care nu a comis-o.

Ca urmare a acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, inclusiv în urma recunoașterii sale în calitate de bănuit, punerea lui neîntemeiată sub învinuire, tragerii ilegale la răspundere penală pentru infracțiunea pe care nu a comis-o, aplicării față de el a reținerii ilegale, precum și aplicării măsurii preventive sub forma de arest preventiv pe un termen de 20 de zile, chiar și dacă peste 10 zile a fost schimbată în arest la domiciliu, apoi controlul judiciar, în timp ce se afla în concediul ordinar, fiind privat de posibilitatea de a se odihni liniști cu familia și fiul mai mic peste hotarele țării, alte violări de către organul de urmărire penală și instanța de judecată a drepturilor menționate în acțiune, i-a generat suferințe morale, tensionări psihice, retrairi, stres, care continuă până în prezent și nu pot fi uitate.

Consideră că compensația bănească cu titlu de despăgubire morală în mărime de 50.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 5§1 din CtEDO, 20.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 6§1 din CtEDO, 30.000 de lei pentru încălcarea

dreptului prevăzut de 6§2 din CtEDO, și 30.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 6§3 din CtEDO, precum și în cuantum de 50.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, îi va aduce o satisfacție echitabilă și îi va atenua suferințele psihice cauzate.

În contextul expus, a solicitat Bejanu Alexandru admiterea acțiunii, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a despăgubirii morale în mărime de 50.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 5§1 din CtEDO, 20.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 6§1 din CtEDO, 30.000 de lei pentru încălcarea dreptului prevăzut de 6§2 din CtEDO, 30.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 6§3 din CtEDO, și în cuantum de 50.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală și prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și 10.000 de lei cheltuieli de asistență juridică, în total 190.000 de lei.

Prin încheierea protocolară din 27 iunie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu, Procuratura Generală.

Prin hotărârea din 31 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, acțiunea depusă de Bejanu Alexandru a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prima instanță a motivat soluția prin faptul că reclamantul Bejanu Alexandru nu poate pretinde comiterea în privința sa a acțiunilor ilicite de către organul de urmărire penală și violarea drepturilor sale prevăzute de art. 5§1 și art. 6§1, 2 și 3 din CtEDO, deoarece prin acțiunile sale organul de urmărire penală a acționat în conformitate cu legea procesuală penală, fără a admite încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, și nu a comis fapte manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale.

Or, fiind supus controlului de profil, în rezultatul acțiunilor întreprinse de către organele de urmărire penală, s-a constatat că reclamantul Bejanu Alexandru nu este pasibil tragerii la răspundere penală sau judecării din motivul că în acțiunile acestuia nu sunt întrunite cumulativ elemente constitutive ale infracțiunii imputate, fapt care exclude temeinicia acțiunii că acesta ar fi fost tras la răspundere penală în sensul art. 50 din Codul penal, iar în acest sens acțiunile organului de urmărire penală sub nicio condiție nu pot fi tratate drept ilicite atât în sensul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, cât și în spiritul Legii procesual-penale.

Deși Bejanu Alexandru pretinde asupra ilegalității acțiunilor organului de urmărire penală, în special în condițiile în care a fost consultat de asistență juridică calificată, acesta nu și-a manifestat dezacordul cu acțiunile organului de urmărire penale la faza de urmărire penală, or, art. 313 din Codul de procedură penală expres identifică dreptul persoanei interesate, la caz, a reclamantului de a contesta acțiunile organului de urmărire penală, inclusiv prin supunerea controlului judecătoresc a acțiunilor organului de urmărire penală întru constatarea anume a caracterului ilicit al acestora.

Necontestarea acțiunilor indicate, face de a considera că la etapa efectuării acestora, precum și ulterior, reclamantul a fost de acord cu faptul supunerii sale controlului de către organul de urmărire penală, iar în privința acestuia nu ar fi fost comise acțiuni ce ar aduce atingere drepturilor fundamentale ale acestuia, decât ingerințele admise legal în sensul enunțat mai sus.

A notat prima instanță că la actele cauzei nu se atestă dovezi că reclamantul s-ar fi plâns, cu cerere, organelor competente de comiterea pretinselor ilegalități, în scopul atragerii acestora la răspundere, inclusiv în temeiul art. 306 din Codul penal, pentru pretinsa tragere la răspundere penală a persoanei nevinovate.

Nu a fost reținut argumentul lui Bejanu Alexandru precum că întocmirea actelor procedurale și aplicarea măsurilor preventive au fost exercitate cu încălcarea prevederilor legislației procedurale, ignorându-se dreptul la respectarea principiului prezumției nevinovăției stipulat în art. 6§2 din CtEDO, precum și dreptul la un proces echitabil prevăzut de art. 6§1 lit. a) și b) și art. 6§3 din CtEDO, or, actele judecătorești și de procedură au fost supuse inclusiv și controlului judiciar în ordine ierarhică, fiind stabilită incontestabil legalitatea acestor după formă, conținut și temeinicia aplicării măsurilor coercitive de rigoare reieșind din circumstanțele de fapt și drept, precum și rigorile legii procesuale penale ce vizează instituția aplicării măsurilor preventive.

În circumstanțele enunțate, a conchis prima instanță că acțiunile organului de urmărire penală au fost perfect legale, necontestate de către reclamantul Bejanu Alexandru, iar drept rezultat deși formal ar dispune de dreptul pretins în condițiile lit. b) art.6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, în privința acestuia nu au fost comise acțiuni ilicite, or, în lipsa temeiului stabilit în art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, prejudiciul pretins de reclamant nu este reparabil în sensul acestei legi.

A remarcat prima instanță că reclamantul nu a prezentat probe incontestabile prin care s-ar fi confirmat faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, prezumție valabilă până la proba contrarie, totodată nefiind justificată și mărimea compensației solicitate.

Referitor la pretenția privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate de către Bejanu Alexandru în procesul supunerii acestuia urmăririi penale în cauza penală nr. 2016970041, prima instanță a considerat-o neîntemeiată, or, art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 expres stipulează că doar în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

La 22 noiembrie 2018 Bejanu Alexandru reprezentat de avocatul Gheorghe Malic în baza mandatului seria MA nr. 0984018 din 15 martie 2017, a depus cerere de apel împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 14 februarie 2019 a prezentat apel desfășurat, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii.

Prin decizia din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Bejanu Alexandru reprezentat de avocatul Gheorghe Malic.

S-a casat hotărârea din 31 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și s-a emis o hotărâre nouă de admitere a acțiunii depuse de Bejanu Alexandru, prin care s-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui

Bejanu Alexandru suma de 25.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și 5000 de lei cheltuieli de asistență juridică.

În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 13 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, s-au admis recursurile declarate de Bejanu Alexandru și Ministerul Justiției, s-a casat decizia din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Bejanu Alexandru reprezentat de avocatul Gheorghe Malic, s-a casat hotărârea din 31 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și s-a emis o hotărâre nouă, prin care:

S-a admis în parte acțiunea depusă de Bejanu Alexandru.

S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Bejanu Alexandru suma de 25.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și 5000 de lei cu titlu de asistență juridică.

În rest, acțiunea a fost respinsă a neîntemeiată.

Instanța de apel a motivat soluția prin faptul că prin ordonanța din 16 februarie 2016 emisă de ofițerul de urmărire penală al Direcției nr.1 a DGUP a Centrului Național Anticorupție, Vladimir Puică, a fost dispusă pornirea urmăririi penale pe faptul coruperii active, adică promiterea, oferirea și darea personal unei persoane publice bunuri sub formă de bani, ce nu i se cuvin, pentru aceasta sau pentru o altă persoană, pentru a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia, infracțiune prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal, cauzei penale fiindu-i atribuit nr. 2016970041 (f.d. 136, vol. I).

Prin încheierea din 19 februarie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, s-a autorizat percheziția la domiciliul lui Bejanu Alexandru (f.d. 143, vol. I).

Prin ordonanța din 22 februarie 2016, emisă în cauza penală indicată, de către ofițerul de urmărire penală al Direcției nr.3 a DGUP a CNA, Bejanu Alexandru a fost recunoscut în calitate de bănuț (f.d. 146, vol. I).

Prin procesul-verbal din 22 februarie 2016, Bejanu Alexandru a fost reținut pe un termen de 72 de ore (f.d. 149, vol. I).

Prin ordonanța din 23 februarie 2016, Bejanu Alexandru a fost recunoscut în calitate de învinuit (f.d.150, vol. I).

Prin încheierea din 24 februarie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, lui Bejanu Alexandru i-a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest preventiv pe un termen de 20 zile, fiind emis și un mandat de arestare în acest sens (f.d. 154-155, vol. I).

Prin decizia din 03 martie 2016 a Colegiului penal a Curții de Apel Chișinău, a fost casată încheierea din 24 februarie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău și s-a aplicat în privința lui Bejanu Alexandru măsura preventivă - arest la domiciliu, pe un termen de 20 zile (f.d. 157, vol. I).

Prin încheierea din 12 martie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, s-a respins demersul procurorului de prelungire a arestului la domiciliu pe un termen de 30

zile, s-a admis parțial cererea avocatului, în privința învinutului, fiindu-i aplicată măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar (f.d. 162-163, vol. I).

Prin ordonanța din 01 martie 2016 emisă de către Procuratura Anticorupție, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului Bejanu Alexandru pe motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal (f.d. 81-84, vol. I).

Generalizând circumstanțele elucidate, instanța de apel a stabilit că, având în vedere că prin ordonanța din 01 martie 2016 Procuraturii Anticorupție, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală lui Bejanu Alexandru pe motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele constitutive ale componenței de infracțiuni prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal, la cazul speței se atestă eșecul actului de învinuire, care în sine constituie o confirmare a încălcării drepturilor persoanei, comise de autorități, față de cel tras la răspundere penală.

Or, chiar și în cazul când organul de urmărire penală a respectat cerințele formale la întreprinderea acțiunilor de urmărire penală, acest complex de acțiuni în cumul sunt apreciate ca fiind neîntemeiate, odată cu emiterea unei ordonanțe de scoatere a persoanei de sub urmărirea penală și aceasta rezultă din interpretarea sistemică a Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

A reținut instanța de apel că circumstanțele enunțate generează necesitatea aplicării la caz a prevederilor art. 23 alin. (3) din Cod de procedură penală, persoana achitată sau în privința căreia s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală ori încetarea urmăririi penale pe temei de reabilitare, are dreptul să fie repusă în drepturile personale pierdute, precum și să fie despăgubită pentru prejudiciul care i-a fost cauzat.

În conformitate cu art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

A conchis instanța de apel că în speță Bejanu Alexandru este îndreptățit la repararea prejudiciului moral cauzat prin tragere ilegală la răspundere penală, iar obligația de compensare a prejudiciului este pusă în seama bugetului de stat.

Reieșind în ansamblu din prevederile art. 11 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. 1405 alin.(1) din Codul civil (în redacția legii de pian la 01 martie 2019), art. 1422 alin. (1), (2) și (3) din Codul civil și art. 1423 din Codul civil, a constatat instanța de apel că prejudiciul moral trebuie să corespundă suferințelor suportate de Bejanu Alexandru.

La stabilirea acestora, instanța de apel a reținut următorii factori importanți și anume:

- durata aflării lui Bejanu Alexandr sub urmărire penală de la 22 februarie 2016 până la 01 martie 2016 ;
- efectuarea perchezițiilor la domiciliul lui Bejanu Alexandru;
- reținerea lui Bejanu Alexandru pe un termen de 72 de ore;

- existența măsurii preventive sub formă de arest preventiv, aplicată prin încheierea din 24 februarie 2016 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău;
- existența măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 20 de zile, aplicată prin decizia din 03 martie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău.

În contextul expus, instanța de apel a considerat că suma de 25.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral constituie o reparație echitabilă suficientă pentru drepturile lezate ale lui Bejanu Alexandru de către organele de urmărire penală, procuraturii și instanțele de judecată.

Referitor la pretențiile lui Bejanu Alexandru privind încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a despăgubirii morale în mărime de 50.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 5§1 din CtEDO, 20.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 6§1 din CtEDO, 30.000 de lei pentru încălcarea dreptului prevăzut de 6§2 din CtEDO și 30.000 de lei pentru violarea dreptului prevăzut de art. 6§3 din CtEDO, instanța de apel le-a considerat neîntemeiate, or, legislația națională în vigoare nu prevede dreptul persoanei de a solicita compensarea despăgubirilor pentru violarea drepturilor garantate de normele de drept prevăzute de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Mai mult ca atât, Bejanu Alexandru trebuia să prezinte probe concludente și pertinente că prin acțiunile organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată, ar rezulta încălcarea drepturilor garantate de CtEDO.

Or, în conformitate cu art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Cât privește, pretenția privind compensarea cheltuielilor de judecată, instanța de apel cu referire la art. 96 alin. (1) și (1¹) din Codul de procedură civilă, și practica CEDO, consideră că suma de 5.000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică este una reală, necesară și rezonabilă ce urmează să fie încasată în beneficiul lui Bejanu Alexandru.

La 26 martie 2020, prin intermediul poștei electronice, reprezentantul Constantin Cachița a depus din numele Ministerului Justiției cerere de recurs împotriva deciziei instanței de apel, nefiind semnată de către recurent, iar la 27 martie 2020, prin intermediul oficiului poștal, reprezentantul Ministerului Justiției, Constantin Cachița în baza procurii nr. 4 din 20 ianuarie 2020, a depus aceiași cerere de recurs, semnată de către ultimul, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu menținerea hotărârii din 31 octombrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, pe care o consideră legală și întemeiată.

În motivarea recursului Ministerul Justiției a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

A declarat că pentru angajarea răspunderii Statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale și anume existența faptei ca ilicite, având în vedere că la actele cauzei nu există nici un act emis de

către judecătorul de instrucție sau de către instanța de judecată, prin care acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanței de judecată ar fi fost declarate ilegale.

Or, în conformitate cu art. 254 alin. (1) din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.

De asemenea, conform art. 28 alin. (1) din Codul de procedură penală, procurorul și organul de urmărire penală au obligația, în limitele competenței lor, de a porni urmărirea penală în cazul în care sunt sesizate, în modul prevăzut de prezentul cod, că s-a săvârșit o infracțiune și de a efectua acțiunile necesare în vederea constatării faptei penale și a persoanei vinovate.

Prin urmare, pornirea urmăririi penale constituie în sine o modalitate legală de desfășurare a urmăririi penale, deoarece însuși pornirea urmăririi penale, recunoașterea persoanei în calitate de bănuț, punerea persoanei sub învinuire, etc. sunt doar măsuri procesuale care nu încalcă drepturile persoanei.

Mai mult ca atât, scopul urmăririi penale fiind bine definit de către legiuitorul în art. 1 alin. (2) din Codul de procedură penală, care explică necesitățile derulării acesteia ca mijloc de luptă contra criminalității și menținere a unui stat de drept.

Afară de aceasta, urmărirea penală efectuată în privința lui Bejanu Alexandru a durat de la 22 februarie 2016 – până la 01 martie 2016, adică 7 zile, iar toate măsurile procesuale ce au fost întreprinse sunt prevăzute de lege, care sunt necesare într-o societate democratică, au un scop legitim de a asigura lupta cu criminalitatea și care este proporțional anumitor restricții care pot avea loc în cadrul desfășurării lor.

Totodată, nicio privare permanentă de libertate nu este legală dacă nu se încadrează în unul dintre motivele prevăzute în mod exhaustiv la lit. a)-f) ale art. 5§1 din CtEDO.

La caz, detenția a fost admisă în baza unui mandat de arest emis de către un tribunal competent.

Intimatul nu a probat faptul că informația privind învinuirea sa a avut o rezonanță în societate, a fost discutată activ de către societate și a avut un impact negativ asupra sa sau asupra poziției sale sociale.

O persoană nu poate fi deținută în temeiul art. 5§1 lit. c) din CtEDO decât în cadrul unei proceduri penale, în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente atunci când este suspectată că a comis o infracțiune.

Consideră recurentul că instanța de apel la aprecierea mărimii prejudiciului moral în sumă de 25.000 de lei nu a aplicat corect criteriile de stabilire despăgubirii morale pentru o urmărire penală ce a durat 7 zile.

Mai mult ca atât, suma despăgubirii morale încasate este vădit disproporționată cu realitatea economică și socială care există la moment în țară.

De asemenea, prejudiciul moral urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca obținerea unor foloase necuvenite.

La fel, instanța de apel la încasarea cheltuielilor de asistență juridică, nu a ținut cont de Recomandările privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobat de Consiliul Uniunii

Avocaților din Republica Moldova prin decizia nr. 2 din 30 martie 2012, potrivit căroră, pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor și lista detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și orarul timpului aferent acestora.

La caz, intimatul întru justificarea compensării cheltuielilor de judecată, a prezentat doar bonul de plată a serviciilor de asistență juridică.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia la 19 decembrie 2019.

Potrivit scrisorii de însoțire nr. 3194, decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa Ministerului Justiției la 12 martie 2020 (f.d. 92, vol. II), însă nu se atestă date când a fost recepționată de către recurent.

Totodată, din conținutul cererii de recurs rezultă că Ministerul Justiției a luat cunoștință de decizia recurată la 05 martie 2020, accesând pagina oficială web a Curții de Apel Chișinău (f.d. 100, vol. II).

Astfel, recursul declarat de Ministerul Justiției la 27 martie 2020, este în termen.

La 19 mai 2020 în adresa lui Alexandru Bejanu și Procuraturii Generale a fost expediată copia recursului declarat de Ministerul Justiției, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referințelor (f.d. 113, 122-123).

La 29 mai 2020 Procuratura Generală reprezentată de Alina Vochin în baza procurii nr. 22/13 din 02 decembrie 2019 a depus referință, solicitând admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției în sensul formulat.

A invocat intimata că nici una din condițiile enumerate în art. 3 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, nu se regăsesc în justificarea pretențiilor lui Bejanu Alexandru.

În sensul prevederilor art. 3 din Legea enunțată, expres rezultă că angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale și anume, existența faptei ilicite, or, nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea statului.

La caz, acțiunile organului de urmărire penală erau necesare, legale și nu există nici un temei de recuperare a prejudiciului pretins.

Mai mult ca atât, în conformitate cu art. 19 alin. (3) din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuțului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuază sau agravează răspunderea.

Astfel, potrivit legislației procesual penale, organul de urmărire penală este în drept să efectueze acțiuni de urmărire penală necesare pentru stabilirea adevărului și apărarea intereselor altor persoane inclusiv interesele statului.

La 13 iulie 2020 Bejanu Alexandru a depus referință, solicitând să fie considerat inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției, deoarece acesta nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, invocând că instanța de apel a verificat minuțios toate circumstanțele care au importanță

pentru soluționarea justă a prezentei spețe, dând o apreciere corectă suportului probatoriu al cauzei.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are

caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție notează că conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul depus de Ministerul Justiției asemenea aspecte nu se regăsesc.

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ministerul Justiției ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Nicolae Craiu

Mariana Pitic